

О. Ю. Снігова, канд. екон. наук,
Інститут економіки промисловості
НАН України (м. Донецьк)

ОБҐРУНТУВАННЯ РОЛІ РЕКРЕАЦІЙНОЇ СФЕРИ У ЗБЕРЕЖЕННІ ТА РОЗВИТКУ ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ

АНОТАЦІЯ. Стаття містить аналіз напрямків наукових досліджень рекреаційно сфери, встановлено недостатній рівень їх розвиненості з позиції збереження і розвитку людського потенціалу; з'ясовано наявність у населення потреб відновлення працездатності, що вимагає відпочинку та оздоровлення; обґрунтовано роль рекреаційної сфери для збереження і розвитку людського потенціалу.

КЛЮЧОВІ СЛОВА. Рекреаційна сфери; збереження і розвиток людського потенціалу.

Загострення демографічної кризи та наявність загроз соціальної безпеці України у демографічній сфері обумовлюють гостру потребу вирішення проблем збереження і розвитку людського потенціалу, забезпечення умов його розвитку. Метою роботи є обґрунтування ролі та визначення пріоритетних напрямів наукових досліджень рекреаційної сфери для збереження та розвитку людського потенціалу.

Однією з найважливіших характеристик людського потенціалу є стан здоров'я населення. За даними Держкомстату України кількість здорового населення України скоротилась більше, ніж у 2 рази та у 2005 р. становила близько 30% його загальної кількості. Рівень захворюваності населення України за період з 1999 по 2005 рр. зріс близько у 2,5 рази, за рівнем середньої очікуваної тривалості життя сучасна Україна посідає одне з найостанніших місць у Європі.

Статистичні дані щодо стану здоров'я населення України підтверджуються суб'єктивними оцінками населення, виявленими у ході соціологічних обстежень. За результатами соціологічного моніторингу Інституту соціології НАН України близько третини опитаного населення оцінюють стан свого здоров'я як поганий та дуже поганий [13]. Це співпадає з даними

соціологічного обстеження «Базова захищеність населення», проведеного Держкомстатом України у 2006 р.

Одночасно соціологічні дослідження дозволили виявити високий рівень важливості для населення України цінності потреба мати міцне здоров'я. Ця цінність за даними різних досліджень має першочергове значення та посідає пріоритетні позиції серед потреб у безпеці, матеріальному добробуті, освіті тощо [3, 8].

Таким чином, наявність у населення України значних проблем зі здоров'ям та його домінування у системі цінностей населення на перший план при формуванні та впровадженні державної політики управління рекреаційною діяльністю висуває проблеми відтворення фізичних та емоційних сил населення, покращення якісних характеристик людського потенціалу. Саме рекреаційна сфера створює умови та можливості підтримки та покращення стану здоров'я населення, спрямовані на збереження та розвиток людського потенціалу. Тому дослідження проблем її функціонування у даному контексті є актуальним напрямом наукових досліджень, основною складовою яких необхідно визначити створення і удосконалення концептуальних, науково-методичних та правових основ управління рекреаційною діяльністю, спрямованих на відтворення та розвиток людського потенціалу.

Розглядаючи перспективи розвитку рекреаційної діяльності в Україні, необхідно зазначити, що проблеми функціонування рекреаційної сфери, пов'язані з економічними аспектами підвищення рівня здоров'я населення, укріплення генофонду українського народу, збереженням і розвитком людського потенціалу, практично не вивчаються.

Науковці віддають перевагу дослідженню фінансово-економічних засад регулювання курортно-рекреаційної економіки та економіко-екологічних аспектів освоєння курортно-рекреаційних територій [4], [18], [20]; визначенню економічної ефективності використання рекреаційних ресурсів [19]; вирішенню правових проблем розвитку курортно-рекреаційної діяльності [2] та проблем раціонального природокористування [6]. Значним є внесок науковців у розробку проблеми удосконалення менеджменту рекреаційної діяльності, впровадження інформаційних технологій, розвитку підприємницької активності у сфері туристичного бізнесу та маркетингу туристичних послуг [5],[10]. Активно досліджуються проблеми оцінки інвестиційної привабливості та

конкурентоспроможності рекреаційних територій [1], [11] і кадрового забезпечення рекреаційної діяльності, туристичної та курортно-рекреаційної економіки [14].

Останнім часом в умовах поширення глобалізаційних процесів та участі в них України активізувалися дослідження проблем функціонування рекреаційної сфери крізь призму глобалізації та євроінтеграції [9, 12]. Особливого розвитку набули дослідження рекреаційної сфери в контексті структурної перебудови економіки регіонів та розробки ефективних моделей використання потенціалу регіонів [7, 16, 17].

Одночасно практично поза межами наукових пошуків залишаються висвітлення ролі рекреаційної сфери у збереженні і розвитку людського потенціалу України, зміцненні генофонду українського народу, забезпеченні демографічної безпеки країни. Недостатньо розробленими є концептуальні, науково-методичні та нормативно-правові засади управління рекреаційною діяльністю у цьому контексті.

Актуальність вирішення цих питань для формування та укріплення економічного потенціалу держави, прискорення її соціально-економічного розвитку обумовила активізацію наукових досліджень рекреаційної сфери у 80-і рр. ХХ ст. В цей період вивчалась економічна ефективність рекреації з позиції збереження та підвищення трудової активності населення, визначався її вплив на продуктивність праці та ефективність виробництва у цілому. Найбільш відомими у цьому напрямі наукових досліджень є праці Зоріна І., Комарова В., Кривошеєва В., Патрушева В., Твердохлебова І., Уланової В. Значний внесок у розробку питання було зроблено й донецькими вченими Амошей О., Деменьєвої Т., Мамутовим В., Новиковою О., Серебряковим О. та ін. [15].

Паралельно вивчалась медико-біологічна ефективність різних форм рекреації у межах виробничих систем та досліджувались питання створення матеріально-технічної бази рекреаційної сфери, здатної забезпечити рекреаційні потреби працюючого населення. Найбільш відомими в цьому напрямі наукових досліджень є праці Березовського В., Богатирьової Г., Данилова Ю., Дейнеки В., Калініної Т., Мурєва І., Романова М., Рязанова Д., Храмова Ю.

Проте дослідження рекреаційної сфери для збереження і розвитку людського потенціалу не отримали необхідного розвитку і в цілому проблеми її функціонування в контексті відтворювальних процесів залишаються найменш розробленими,

ніж фінансово-економічні аспекти регулювання рекреаційної діяльності, питання раціонального природокористування, підвищення конкурентоспроможності регіонів на основі раціонального та ефективного використання їх рекреаційного потенціалу.

Одночасно з недостатнім ступенем розробки концептуальних, науково-методичних, нормативно-правових засад функціонування рекреаційної сфери для збереження і розвитку людського потенціалу, потреба вирішення цих проблем загострюється змінами характеру професійних небезпек, обумовлених розвитком виробництва, застосуванням сучасних технологій та підвищенням негативного впливу екологічних чинників. Сформовані під впливом цих чинників нові рекреаційні потреби населення України не досліджуються, а управління рекреаційною діяльністю здійснюється без їх урахування.

Таким чином, проведення досліджень рекреаційної сфери, спрямованих на збереження і розвиток людського потенціалу, передбачає: удосконалення концептуальних засад управління рекреаційною діяльністю в контексті проблем людського розвитку; вивчення міжнародного досвіду функціонування рекреаційної сфери в контексті збереження і розвитку людського потенціалу, встановлення можливості та визначення напрямів адаптації його до умов України; проведення оцінки законодавчого та нормативно-правового забезпечення рекреаційної діяльності на відповідність умовам збереження та розвитку людського потенціалу; здійснення оцінки стану і визначення проблем функціонування рекреаційної сфери, виявлення відповідності та можливості її матеріально-технічної бази сучасним рекреаційним потребам населення країни; дослідження впливу рекреаційної діяльності на збереження і розвиток людського потенціалу; оцінку рекреаційного потенціалу регіонів для збереження і розвитку людського потенціалу України.

Література

1. Бережна І. В., Ляшенко В. І., Мартинов А. Ф. Привабливість рекреаційних територій Криму в умовах спеціального інвестиційного режиму // Економіка і право. — 2001. — № 1. — С. 75—80.

2. Бобкова А. Г. Правовое обеспечение рекреационной деятельности. — Донецк: Юго-Восток, 2000. — 308 с.

3. *Гансова Е. А.* Сучасна соціальна та гуманітарна політика в контексті соціологічної науки. — Одеса, ОФ УАДУ, 2000. — С.46—47.
4. *Гудзь П. В.* Економічні проблеми розвитку курортно-рекреаційних територій. — Донецьк: ІЕПД НАН України, ТОВ «Юго-Восток, Лтд», 2001. — 270 с.
5. *Гудзь П. В.* Інформація в системі маркетингового управління курортним городом // Економіка і право. — 2001. — № 1. — С. 71—74.
6. *Гулич О.* Екологічно збалансований розвиток курортно-оздоровчих територій та його концептуальні положення // Регіональна економіка. — 2004. — № 4. — С. 120—126.
7. Доповідь академіка НАН України М. І. Долішнього на засіданні Президії НАН України 22 лютого 2006 р. // Регіональна економіка. — 2006. — № 1. — С. 10—21.
8. Інформаційне забезпечення державного та регіонального соціального управління: Монографія / О. Г. Осауленко, О. Ф. Новікова, Н.С.Власенко, І. В. Калачова та ін. / НАН України. Ін-т економіки пром-сті; Держкомстат України. — К.; Донецьк, 2004. — 656 с.
9. *Кифяк В. Ф.* Особливості транскордонної співпраці у сфері туризму в контексті економічних відносин між Україною та Румунією (на прикладі єврорегіону Верхній Прут) // Регіональна економіка. — 2006. — № 1. — С. 227—236.
10. *Мандюк Н. Л.* Аналіз ринку рекреаційних послуг гірських територій Львівської області // Регіональна економіка. — 2006. — № 1. — С.237—246.
11. *Музиченко-Козловська О. В.* Методика оцінки рівня туристичної привабливості регіону // Регіональна економіка. — 2006. — № 1. — С.212—217.
12. *Охріменко О. О.* Соціальні аспекти безпеки туризму в умовах глобалізації // Стратегічна панорама. — 2006. — № 1. — С. 36—41.
13. *Панина Н.* Українське суспільство 1992-2006: соціологічний моніторинг. — К.: Ін-т соціології НАН України, 2006. — 94 с.
14. *Полюга В.* Стан та перспективи туристичної освіти у Львівській області в контексті загальнодержавних тенденцій її становлення // Регіональна економіка. — 1999. — № 3. — С. 117—121.
15. Рекреация: социально-экономические и правовые аспекты / Под ред. Мамутова В. К., Амоши А. И. — К.: Наукова думка, 1992. — 143 с.
16. *Рутинський М. Й.* Карпатські аквапарки як складова модерної курортно-рекреаційної інфраструктури регіону // Регіональна економіка. — 2006. — № 1. — С. 218—227.
17. *Семенов В.Ф., Мозгальова В. М., Давиденко І. В.* Регіональний рекреаційний кластер у контексті структурної перебудови економіки регіону // Регіональна економіка. — 2006. — № 3. — С. 78—89.
18. *Слободяник А. А.* Аналіз економіко-екологічних предпосылок розвитку рекреационного комплекса Украинского Причерноморья // Экономические инновации. — 2004. — Вып. 19. — С. 65—73.

19. Стійкий розвиток рекреаційно-економічного комплексу Криму: Монографія / Під ред. Єфремова О. В. — Сімферополь: Таврія, 2002. — 300 с.

20. Черчик Л. М. Економіко-правові аспекти забезпечення еколого-збалансованого розвитку сфери рекреаційного природокористування // Економіка і право. — 2005. — № 3. — С. 131—135.

Стаття надійшла до редакції 31.01.2007

УДК 331.101.262.007

О. В. Сорока, викл.,
Одеський державний економічний університет

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ УПРАВЛІНСЬКИХ КАДРІВ НА МЕЗОРІВНІ

АНОТАЦІЯ. У статті обґрунтовується необхідність створення певної організаційної структури механізму формування на розвитку трудового потенціалу управлінських кадрів та регіональному рівні. Автором сформульовані функції організаційних структур, а також представлено схему їх фінансування. Наводиться доцільність створення організаційних структур у царині професійного розвитку управлінських кадрів регіону.

КЛЮЧОВІ СЛОВА. Організаційний механізм, регіональна система, трудовий потенціал управлінських кадрів, підготовка управлінських кадрів, банк даних про трудовий потенціал

Надання необхідної стійкості процесам формування нової управлінської культури на вітчизняних підприємствах є неможливим без активної участі в ньому регіональних крайових структур, бізнес-співтовариства, провідних українських компаній і їх об'єднань. Необхідність підготовки управлінських кадрів, здатних виконувати стратегічні та тактичні завдання, змушує активно шукати та впроваджувати нові організаційні схеми та рішення в цій сфері, адекватні новітнім досягненням теорії і практики управління та умовам сучасної ринкової економіки. Як один з таких напрямів можна розглядати створення і вдосконалення організаційного механізму регіональних систем підготовки та перепідготовки управлінських кадрів.